

El periodisme cultural i els primers poemes de J. V. Foix

Edicions 62 i la Fundació J. V. Foix han editat 'Cap mà no em diu adéu. Poesia 1917-1936', que aplega els poemes dispersos que va publicar en revistes abans de la guerra · En parlem amb Jordi Cornudella, editor de l'obra

Montserrat Serra

1182 Articles

D'un temps ençà, la Fundació J. V. Foix i Edicions 62 publiquen un volum de l'obra del poeta cada any per Nadal (a vegades a començament d'any). De l'any 2000 al 2010 van ser llibres amb poemes i texts acompanyats d'un CD, en què se sentia la veu de J. V. Foix recitant-los. La fundació volia difondre el seu fons fonogràfic. Perquè casa del poeta de Sarrià hi havia un magnetòfon i es conserven força gravacions casolanes de Foix recitant poemes. Aquests volums porten títols manlevats dels texts de l'obra: En el dia més clar de l'any, Els veïns del meu carrer, En ritmes vells i sons arcaics, A la terra dels meus, És quan dormo que hi veig clar, Més enllà dels preceptes, Una sola bandera, No pesquis mai amb els ormeigs d'un altre. Després se'n van publicar uns altres que

ja no incorporaven el CD.

Fa poques setmanes ha arribat a les llibreries un nou volum coeditat per la Fundació J.V. Foix i Edicions 62: **Cap mà no em diu adéu**. És un volum que forma part de la nova edició de la poesia completa de Foix que sortirà l'any vinent i que en funciona de preàmbul. *Cap mà no em diu adéu* recull la poesia dispersa que Foix va publicar en revistes abans de la guerra, del 1917 al 1936, una part de la qual no va aplegar en llibre.

Jordi Cornudella, editor de l'obra juntament amb **Margarida Trias**, explica a VilaWeb: “La idea que tenim del Foix d'abans de la guerra civil és que era un senyor que escrivia molt als diaris, que portava la pàgina de cultura del diari la Publicitat durant molts anys, i que havia participat en moltes revistes, però que només havia publicat dos llibres més o menys surrealistes, de prosa, que eren *Gertrudis* i *KRTU*. Però, és clar, per a un lector contemporani de Foix, per exemple, Josep Pla, que sabem era lector de Foix i tots dos es van donar a conèixer el mateix any, doncs Pla anava veient textos de Foix als diaris i revistes, i s'anava fent una idea de com era aquest poeta, que no era la mateixa idea que tenim els lectors que hem vingut després, que pensem que només va publicar dos llibres.”

Continua Cornudella: “El fet és que va publicar moltes altres coses, més enllà dels textos de *Gertrudis* i de *KRTU*. Per això, la idea de recopilar tots els textos que Foix havia publicat en revistes i ordenar-los cronològicament, com ho van llegir els seus contemporanis, a mesura que ho publicava, ens va semblar que era una bona manera de presentar aquests primers vint anys de creació literària de Foix. I és el que hem fet amb aquest volum.”

En el text d'inici del llibre escrit pels editors es pot llegir: “El propòsit de *Cap mà no em diu adéu* és convidar el lector d'avui a adoptar el punt de vista que hauria tingut aquell hipotètic lector d'un segle enrere per observar com Foix divulgava selectivament, i una mica a tongades, els fruits de la seva investigació poètica.” El llibre mostra i demostra que J. V. Foix va ser un poeta molt més actiu literàriament que no ens semblava amb la mirada d'avui.

“És que no parava. I hi ha una altra cosa que fa especialment interessant el cas de Foix, i és que els textos que va recollir a *Gertrudis* i a *KRTU* l'any 1927 i 1932, respectivament, ja els havia publicat abans a la premsa. En aquest volum, donem la versió que havia sortit a la premsa, no la que va sortir als llibres. Hi ha molt pocs canvis, però donem la versió publicada en premsa. Però els altres textos, que va recollir anys després de la guerra a *Desa aquests llibres al calaix de baix*, els reescriu molt a fons, els refà gairebé d'una manera completa, els transforma en poemes diferents. Aquestes versions primitives s'havien perdut, no eren accessibles. Ara aquests textos permeten als lectors foixians de comparar les dues versions diferents i veure com el poeta es repensa, es reescriu, es refà. El que fa Foix, en part, és construir-se una imatge de si mateix. I aquesta imatge no és la mateixa quan té setanta anys, que quan en té vint-i-cinc o trenta.”

Periodisme cultural d'altura

“Foix es considera un investigador en poesia i és una manera molt adequada de descriure el que fa. Ja va titular així **Manel Guerrero** la biografia que li va dedicar, ara ja fa anys: *Investigador en poesia*. Però hi ha una altra cosa realment molt curiosa. Al final del llibre posem un índex cronològic, que permet de veure-ho molt bé: l'any 1917 i 1918, Foix publica els textos en una revista que es diu La Revista i després a la revista Trossos. Després vénen uns anys, del 1919 al 1921, que publica els textos en una revista de Sarrià que es diu la Cònsola. Després vénen els anys de l'Amic de les Arts, que duren bastant. Als anys trenta comença a publicar a La Publicitat i després als Quaderns de Poesia.”

Els anys vint i trenta del segle XX van ser una època daurada per al periodisme català i també per al

periodisme cultural: **Josep Pla, Eugeni Xammar, Just Cabot, Irene Polo, Anna Maria Martínez Sagi, Llucieta Canyà, Carles Soldevila, Josep M. de Sagarra, Rosa Maria Arquimbau, Anna Murià, Mercè Rodoreda...** I són anys d'una gran riquesa de publicacions, fet que també és ben reflectit en aquest volum.

Diu Cornudella en relació amb la importància de les revistes en la vida de Foix: “En cada etapa, pràcticament només publica en una sola revista. Això vol dir que Foix tenia una vinculació molt forta amb el món de les revistes literària, s’hi dedicava i, quan treballava per una revista, sovint formava part del consell de redacció i portava la veu cantant, hi havia textos i poemes que no signava. Alguns els hem identificat. Per exemple, un de publicat a la *Cònsola* sabem que és seu perquè en una carta al seu amic Josep Obiols li pregunta si ja ha llegit el poema que va publicar el mes passat.”

Notícies sobre els poemes

Al final del llibre hi ha l'apartat de *Notícies sobre els poemes*, que són informacions que contextualitzen els poemes i que tenen importància per a entendre el moment i les condicions en què Foix els va escriure: “Això val per als poemes, però, a més, moltes d'aquestes notícies contextuais també ens assabenten de coses que està bé de saber sobre les publicacions i el paper que hi feia Foix. És molt interessant d'entretenir-se a llegir no tan sols el poema sinó la notícia que hi va relacionada, perquè aporta informacions importants. Per exemple, a la revista *la Cònsola* s'inventa un personatge, la Laia, que després a les notes descobrim que era una noia que de joveneta era amiga de la *Tuïetes* o *Tuies*, la Gertrudis. Per tant, descobrim que la Laia i la Gertrudis són dos personatges relacionats.”

Descobrir la riquesa que deixa entendre el context és una feina de recerca que Cornudella aporta i que considera essencial per a comprendre les obres i els autors. Per això, d'un temps ençà, l'editor no se'l deixa mai. És un esforç suplementari molt útil i agraït per al lector.

Cornudella diu: “És absolutament fonamental i és el que dóna més sentit a la feina de l'editor. Més enllà de la minúcia filològica de fixar un text, que és una feina molt interessant i necessària, aquestes notícies són informació positiva en què a vegades no pensem. Si un poema surt publicat al diari, és interessant de saber quina notícia tenia al costat, per entendre què tenia el lector al cap. I de vegades és realment transcendent. Penso en un exemple que no és de Foix, sinó de Carner, d'un poema que va escriure sobre esquiadors. El va publicar a *la Veu de Catalunya* en un temps en què sortien els primers anuncis de la inauguració de la primera pista d'esquí a la Molina. Així descobrim que l'esquí no era un tema qualsevol, sinó que per al lector del diari era notícia i, per tant, tenia al cap.”

Preguntem a Jordi Cornudella si ha descobert res de nou de Foix fent aquest volum. Respon: “A banda que ara tinc una idea molt precisa de com es va fent Foix a si mateix en el curs dels primers vint anys de dedicació a la literatura, com a persona adulta i seriosa, també hi ha una cosa que es veu molt bé en aquestes publicacions primerenques: el pes enorme que va tenir en Foix la guerra civil. I és un pes que li va anar molt bé. Perquè la seva obra va guanyar densitat i pes moral d'una manera molt i molt considerable. Això també passa amb uns altres poetes. Per exemple, es veu molt clarament en la poesia de Carles Riba. Doncs una de les causes de la poesia madura de Foix, d'on treu l'energia moral per a transformar la seva obra en quelcom encara més potent que no ho era abans, en molt bona mesura té a veure amb l'experiència de la guerra. Aquest llibre acaba just abans, per això permet de distingir l'abans i el després.”

El projecte d'edició de l'obra de Foix

Fa temps que Jordi Cornudella treballa en una nova edició de tota la poesia de J. V. Foix. S'aplegarà en dos volums: un volum per a la poesia en vers i un volum per a la poesia en prosa. I és

previst que s'editi l'any vinent. De manera que, com diu l'editor, "aquest primer recull de la poesia dispersa entre el 1917 i el 1936 permet que tots els textos d'aquesta edició ja no siguin a la poesia completa, perquè ja són publicats en aquest volum i puguin ser-hi en les formes que Foix els dona quan fa els seus llibres. *Cap mà no em diu adéu* fa com de preàmbul a l'edició que sortirà l'any vinent. Començarà, naturalment, amb la part de prosa, amb *Gertrudis* i *KRTU*, dos llibres publicats en aquests mateixos anys. La part de poesia en vers comença amb *Sol i de dol*, de l'any 1947. De manera que, en el fons, la poesia completa de Foix no serà en dos volums, sinó en tres, perquè aquest hi fa de preàmbul. Els dos volums sortiran alhora, tot i que seran independents i els podràs comprar separats."